

**Het archief van
Georges Hebbelinck**

Rik De Coninck, Amsab-ISG

Georges Hebbelinck (1916-1964) werd in Gent geboren als enig kind van welgestelde, liberaalgezinde ouders.⁽¹⁾ Zijn vader was katoenmakelaar. Georges studeerde aan de economische afdeling van het Atheneum en aan de Hoge School voor Handels- en Economische Wetenschappen, was even student aan de universiteit en werkte een tijd in het familiebedrijf. Op 21-jarige leeftijd volgde hij een opleiding aan het Instituut voor Journalisten te Brussel. Hij werkte een tijdje bij United Press tot hij gemobiliseerd werd in 1939.

Het is onduidelijk wanneer hij lid werd van de communistische partij (KPB), maar medio de jaren 1930 was hij lid van de Socialistische Jonge Wacht, een fusie van socialistische en communistische jeugdorganisaties. Tijdens de Spaanse burgeroorlog wou hij naar Spanje vertrekken, maar om een of andere reden zag hij af van dit plan. Hij werd lid van de antifascistische beweging Nieuwe Jeugd, een organisatie

Georges Hebbelinck, begin jaren 1960

met een communistische kern die de jongeren via vrijetijdsactiviteiten wou afschermen van de fascistische organisaties. Daar leerde hij zijn toekomstige vrouw Emilienne Kesteloot kennen; ze huwden in mei 1941.

Na de mobilisatie, de verovering van België en een korte periode van krijgsgevangenschap was hij in november 1940 medeoprichter van de Revolutionaire Volksjeugd. In juni 1941 dook hij onder in Brussel en werd hij oprichter en verspreider van verschillende sluikbladen. Van sommige bladen was hij de nationaal verantwoordelijke, *“d.w.z. ik moest zorgen dat ze verschenen en langs een illegale keten de gewesten bereikten”*.⁽²⁾

In februari 1942 werd hij lid van de Patriottische Militie. Hij werkte samen met andere verzetsleiders zoals Bob Dubois, Jean Blume, ...

In augustus 1942 werd een eerste dochter geboren. Op 5 april 1943 werd hij aangehouden door de Gestapo. Hij kwam in het beruchte kamp van Breendonk terecht waar hij *“dertien lange maanden”* zwaar mishandeld werd. *“Daar heeft men hem lichamelijk zo erg toegetakeld dat de gevolgen ervan blijvend zijn geweest.”*⁽³⁾ Toen hij verzorgd werd in een lazaret in Brussel maakte het verzet plannen om hem te bevrijden, maar deze actie ging niet door. Hij slaagde er toch in om enkele brieven te schrijven naar zijn vrouw en dochtertje.

In mei 1944 werd hij samen met Jacques Grippa en andere communisten op transport gesteld naar het concentratiekamp van Buchenwald. Het kamp werd bestuurd door de SS, maar de inwendige ordening werd overgelaten aan een kern van com-

munistische gevangenen die na een jarenlange strijd de leiding hadden overgenomen van de gevangenen van gemeen recht. Daar kwam hij terecht in de leiding van het communistische verzet in het kamp, hij kreeg een plaats in de administratie, met name in de 'Arbeitsstatistik'. Dat gaf hem de mogelijkheid om gevangenen die er erg aan toe waren te ontlasten van zwaar werk, om veroordeelden een andere identiteit te geven... Twaalf maanden na zijn internering werd het kamp op 3 mei 1945 bevrijd. Hebbelinck kwam de schade aangericht door de foltering en de ontberingen nooit te boven.

Na zijn terugkeer in België werd hij leider van de Kommunistische Jeugd. In maart 1946 was hij hoofdredacteur van het communistische dagblad *De Rode Vaan* en secretaris van de KPB tot hij in november 1946 de partij verliet "omwille van een twist onder enkele leden". Ondertussen was hij ook adjunct-kabinetschef geweest van minister van Openbare Werken Jean Borremans. In datzelfde jaar werd nog een dochter geboren. Na de breuk met de communistische beweging had het jonge gezin met materiële problemen te kampen; Hebbelinck werd dan koffieverkoper, hoewel de dokters hem veel rust hadden voorgeschreven. Hij was ook actief in het vrijzinnige Van Crombrughe's Genootschap waar hij de jeugdgroep animeerde.

Wegens zware hoofdpijn en een inzinking moest hij van alle intellectuele arbeid afzien. In zijn boek *Een trein reed door het dal* beschrijft hij de aanhoudende hoofdpijn als volgt: "De hoofdpijn is een stuk van mijn lijf. Ze heeft twee kleine handjes die onder mijn

schedelpan wonen. Soms wringen ze mijn hersens uit zodat mijn ogen uit mijn kassen dreigen te springen en ik vuur en vlam schijt. Soms warmen ze zich aan een klein kampvuur zodat mijn beenderen kraken en rook uit mijn oren opstijgt als een SOS, of een signaal om het oorlogspad te bewandelen en de strijdbijl op te graven. De strijdbijl en een plof op mijn kop, naast de hamerslagen en de tang die mijn tong wil uitrukken. Dat is een koppijn die als een groeiende macht in mij leeft, ijvert en triomfen oogst."

Hij kreeg de raad om in de openlucht handenarbeid te verrichten. Hij vond werk bij de onderhoudsdienst van het vliegveld van Sint-Denijs-Westrem, maar hield het niet langer dan een paar jaar vol, de drang naar intellectueel werk was te groot. Ook het werk als katoenmakelaar bij zijn vader was niet bevredigend; toen zijn vader in 1951 stierf, stopte hij ermee. Hij had ondertussen zijn zelfvertrouwen in verband met zijn intellectuele capaciteiten verloren en solliciteerde naar een betrekking als bediende bij het ziekenfonds. Tegen zijn verwachting in kreeg hij de job, maar hij kon niet aarden in deze administratieve functie. Ondertussen schreef hij artikels voor het socialistische weekblad *Voor Allen* onder het pseudoniem Saks. In 1953 werd hij redacteur van de krant *Vooruit*. Een jaar later werd hij door de minister van Verkeerswezen Edward Anseele jr. aangezocht om persattaché te worden op diens kabinet. Hij combineerde dit werk met zijn journalistenwerk tot het einde van de legislatuur in 1958.

Publicaties

Pas omstreeks deze tijd begon Hebbelinck literaire werken te schrijven en te publiceren. Zijn eerste boek verscheen in 1957, het kinderverhaal *Kroesbol uit het*

Georges Hebbelinck (1e rij, 4e v.l.) en Bert Van Hoorick (1e rij, 5e v.l.) in het concentratiekamp van Buchenwald, 1945

Zoniënvoud. In de volgende jaren schreef hij nog boeken die allemaal in het teken staan van zijn socialistisch ideaal en verband houden met zijn pijnlijke ervaringen en moeilijke beslissingen. Elk boek schetst een situatie die Hebbelinck door ervaring of belangstelling kent: het geweld (in het reeds vermelde kinderverhaal), de oorlog (*Het meisje in de kelder*), de staking met de Spaanse burgeroorlog op de achtergrond (*De rozen van Kazanlik*), de huichelachtige perswereld en maatschappij (*De journalist*), het transport naar het concentratiekamp (*De trein reed door het dal*); deze laatste publicatie kwam er in 1962. Hij schrijft in een directe, soms brutale stijl, in zinnen met zelden meer dan een tiental woorden. Het koortsachtige van de inhoud en de gejaagdheid van de schrijfstijl laten de lezer nauwelijks op adem komen.

Voor *De journalist* kreeg Hebbelinck de Arkprijs van het Vrije Woord vanwege het *Nieuw Vlaams Tijdschrift*. In zijn dankwoord zei hij: "Schrijven is voor mij de voortzetting met andere middelen van een dagelijkse, harde strijd. Een strijd tegen onrecht, taboes en totems, onmenselijkheid, fanatisme en gecommercialiseerde dwaasheid..."⁽⁴⁾ Nog in 1962 vertaalde Hebbelinck het boek *Images d'une grève* van Fernand Demany, het verscheen onder de titel *Beelden van een staking*. In 1964, een tijdje voor hij stierf, had hij *De kleine Jo* aan de Arbeiderspers gepresenteerd; het werd nooit gepubliceerd. Hij werkte ook nog aan andere projecten, onder meer aan een boek over de katharen (*De zuiveren*).

Na zijn verblijf op het kabinet van Anseele jr. was Hebbelinck teruggekeerd naar de redactie van *Vooruit*. Toen Gaston

Crommen als hoofdreacteur op rust ging op 1 juli 1961, volgde hij hem op. Als hoofdredacteur was hij lid van het Bureau van de Belgische Socialistische Partij (BSP) en nam hij deel aan de wekelijkse vergaderingen van de partijleiding. In zijn hoofdartikels was hij “*angstvallig bekommerd om in de tegenstander de mens niet te kwetsen*”.⁽⁵⁾ In 1963 startte hij als dierenvriend met een maandblad over vrijetijdsbesteding en huisdieren met als titel *De 4 seizoenen en onze vrije tijd*. Hij werd ook beheerder van de uitgeverij SM Het Licht en van het Belgisch Instituut voor Voorlichting en Documentatie (Inbel).

Op 3 oktober 1964 stierf hij op 48-jarige leeftijd aan een hersenbloeding als “*gevolg van onmenselijke handelingen, welke hij als politiek gevangene had doorstaan*”.⁽⁶⁾ Louis Paul Boon schreef in zijn in memoriam: “*Vaarwel, goede vriend, fijne baas, moedige vechter, opmerkenswaardig romanschrijver*.”⁽⁷⁾

Amsab-ISG kreeg dit waardevol archief in bewaring van zijn dochter. Sommige periodes zijn (pijnlijk) goed gedocumenteerd, bijvoorbeeld dankzij zijn brieven uit Breendonk en Buchenwald (ook een armband van het kamp); over andere periodes (als student, als hoofdredacteur van *De Rode Vaan* ...) is er veel minder archief. Dat betekent dat zijn archief naast de vermelde brieven enkele uitzonderlijke documenten bevat, zoals een verslag over de werking van de Revolutionaire Volksjeugd in 1943, foto's van Corman van de Spaanse burgeroorlog, brieven over de lamentabele toestand in de Sovjet-Unie in 1958 en over zijn engagement in het vrijzinnige Van Crombrughe's Genootschap. Daarnaast is

er ook een literair archief met de verschillende manuscripten en typoscripten en briefwisseling met de Arbeiderspers. Het archief, bestaande uit negentig beschrijvingen in tien dozen, is consulteerbaar mits akkoord van de archivaris van dienst.

- (1) Deze korte biografische nota is vooral gebaseerd op de licentiaatsverhandeling van Anna Maria De Paepe, *Leven en werk van Georges Hebbelinck*, RUG, 1971, 197 p.
- (2) Amsab-ISG, Archief G. Hebbelinck, 361, nr. 35.
- (3) *Vooruit opnieuw zwaar getroffen*. In: *Vooruit*, 05/10/1964.
- (4) H. LAMPO, De Arkprijs 1962. In: *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, (1962), p.1058.
- (5) In memoriam Georges Hebbelinck. In: *De Standaard*, 07/10/1964.
- (6) B. DECORTE, Hebbelinck Georges. In: *Moderne Encyclopedie der Wereldliteratuur*, p. 525.
- (7) *Vooruit*, 08/10/1964.

B R O O D & R O Z E N

Het archief van Kritisch Bosbeheer Vlaanderen & Centrum voor Natuurbeschermingseducatie/Centrum voor Natuur- en Milieueducatie

Martine Vermandere,
Amsab-ISG-Centrum Antwerpen

Sinds 1973 is de Nederlandse Landelijke Werkgroep Kritisch Bosbeheer actief. In maart 1982 werd hij formeel de huidige Stichting Kritisch Bosbeheer. In hetzelfde

jaar begon ook in Vlaanderen de voorbereiding voor een werkgroep rond de specifieke probleemsituatie van het natuurgebied het Broek in Blaasveld-Willebroek. Kritisch Bosbeheer Vlaanderen (KBVI) werd officieel opgericht op 12 april 1983 en ijverde voor ‘het behoud en de uitbreiding van de natuurlijkheid van het bos in Vlaanderen’. Concrete doelstellingen waren onder andere: het schrappen uit de wetgeving van het dubbelzinnige begrip ‘bosreservaat’, het bestemmen tot en beheren als natuurreservaat van de meest waardevolle grote loofboscomplexen en de oprichting van een Rijksdienst voor Natuurbeheer belast met het beheer van de natuurreservaten. Een eerste concreet actiepunt voor de nieuwe werkgroep was het bosdecreet. De werking van KBVI bestond uit het verstrekken van informatie aan natuurbehoudverenigingen, overheden en publiek; de publicatie van het tijdschrift *Molm* en het organiseren van lezingen, wandelingen en excursies

Het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie (CVN) werd op 18 december 1965 opgericht als afdeling van het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming. Doelstelling was ‘de natuurbeschermingsgedachte verspreiden en tevens de mensen opleiden tot een verantwoord gebruik van de natuur’. In het CVN zetelden vertegenwoordigers van onder meer de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen, de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon, ATB De Natuurvrienden, De Wielewaal, de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie. In 1995 werd de naam gewijzigd in Centrum Voor Natuur- en Milieueducatie. Deze erkende en gesubsidieerde

vormingsinstelling vormt natuurgidsen in Vlaanderen. Haar actieterrein beperkt zich niet tot de natuurreservaten. Talrijke scholen doen een beroep op hen. Natuurwandelingen worden in parken en buitengebieden georganiseerd. Op gemeentelijk niveau vindt men de natuurgidsen terug als leden van bijvoorbeeld milieuraden. Drie erkende instellingen verzorgen in Vlaanderen de Natuur- en Milieueducatie: Natuurland Educatie, Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal en het CVN. Enkel het CVN vormt natuurgidsen.

CVN en KBVI hebben geen gezamenlijke initiatieven ontwikkeld. Het feit dat deze archieven samen zijn overgemaakt, heeft te maken met de betrokkenheid van Paul Stryckers in beide organisaties in de periode 1967-2001.

De volledige schenking omvat elf dozen en bevat ook nog een dossier uit de periode 1991-1996 van de plaatselijke actiegroep Werkgroep Boekenbergpark, vertegenwoordigd in de op initiatief van de overheid (eerst gemeente Deurne, nadien stad Antwerpen) opgerichte Beheerscommissie Boekenbergpark. Paul Stryckers en Piet Gillard, de twee ‘trekkers’ van KBVI, zetelden ook in deze Werkgroep.